

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

**Slavnostni govor
predsednice Republike Slovenije Nataše Pirc Musar
na spominski slovesnosti in komemoraciji
ob 80. obletnici poboja IV. Cankarjevega bataljona na Javorovici**

Javorovica, 16. marec 2024

Velja govorjena beseda.

*Drage Dolenjke in dragi Dolenjci,
spoštovani predsednik Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije Marijan
Križman in ostali predstavniki zveze,
spoštovani predstavniki ostalih veteranskih organizacij,
spoštovani župan Jože Simončič in predstavniki lokalne skupnosti,
spoštovani poslanci,
cenjeni vsi zbrani.*

*Stojimo na mestu velike izgube. Na mestu, kjer je zaradi nemških in domobranskih
enot obkoljenih ugasnilo 113 mladih življenj. Življenj ljudi, ki bi lahko v drugačnih časih
skrbeli za svoje družine, obdelovali njive, delali v tovarnah, ustvarjali v kulturi, se
izobraževali, raziskovali naravo, morda potovali po svetu ali počeli kaj drugega. Sami
bi bili gospodarji svoje usode. Vendar pa so vojna, fašizem in nacizem nasilno posegli
v njihovo prihodnost, povzročili neizmerno gorje najbližjim in globoko zarezali v
razvojno in narodno bit naše dežele.*

*Borci IV. Cankarjevega bataljona so umrli, ker so si želeli svobode zase in za druge,
ker so želeli bivati na svoji zemlji in pregnati okupatorja, ker so želeli govoriti slovenski
jezik in brati slovenske knjige. Nam, ki lahko uživamo sadove tega boja in upora, mora
biti mesto njihovega trpljenja in zadnjega počitka večni opomin o nesprejemljivosti
vojnih grozot in nacističnega nasilja. Človeško življenje in svoboda, brez izjeme,
morata vedno ostati spoštovana in neprecenljiva! To je temelj našega sobivanja,
človečnosti in sveta, ki so ga stoletja s krvjo, znojem in solzami gradili naši predniki.
In za to jim moramo biti večno hvaležni.*

Zelo me žalosti, da se 80 let po njihovi veliki žrtvi človeštvo, ob številnih konfliktih po svetu, tudi v Ukrajini in Gazi, še vedno ukvarja z vprašanji in različnimi interpretacijami humanitarnosti, civilizacijskih norm, pogojev za prekinitev spopadov in zagotovitev pomoči ranljivim po svetu. Globalna solidarnost in človečnost sta na preizkušnji. Mednarodno pravo in človekove pravice prevečkrat postajajo figure na šahovnici interesov velikih sil. Tega res ne smemo dopustiti.

Multilateralizem je osnova medsebojnega dogovarjanja in izgradnje zaupanja v mednarodnih odnosih vse od konca 2. svetovne vojne. Odločno moramo zaustaviti poskuse njegovega spodkopavanja ter opozarjati na zdrse v smeri nespoštovanja sočloveka ali človekovih pravic in svoboščin. Na tej preizkušnji nikakor ne smemo pasti, sicer se lahko znajdemo v situaciji, ko v mednarodni skupnosti pravne norme ne bodo več pomembne ali pa se bodo glasneje uveljavljala stališča skrajnih politik v Evropi in po svetu.

Zgodovina bi nas morala naučiti, da konflikti, ozemeljske težnje ali koristi na račun drugega vodijo le v uničenje, propad in trpljenje na vseh straneh ter nikoli v blaginjo in razvoj naroda. Izredno pomembno je, da se ohranja pomen narodnoosvobodilnega boja ter hkrati spomin na gorje fašizma in nacizma. Zato bi se rada iskreno zahvalila lokalnim skupnostim in veteranskim organizacijam za vse napore in skrbnost pri pripravi vsakoletnih slovesnosti, urejanju obeležij in seznanjanju mladih o dogodkih iz naše preteklosti.

Mladi so tisti, ki morajo spoznati in razumeti objektivno plat zgodovine, spoznati morajo njeno dobro in slabo plat. Z njenimi vidiki pa se moramo soočiti vsi – spremeniti je namreč ne moremo. Ne smemo pozabiti na žrtve naših prednikov in na okrutna dejanja fašizma in nacizma ter na kršitve človekovih pravic in zločine. Sposobni moramo biti sodelovati, odpuščati in poskrbeti, da se vojno gorje nikoli več ne ponovi. Dostojno pokopati tudi žrtve poveljnih pobojev in ob tem seveda ne dopustiti spreminjanja zgodovinskih dejstev.

Prihodnost naroda je namreč lahko le v sožitju in blaginji, kar bo gradila mlada generacija.

Tega se je – kljub svoji veliki bolečini – zavedal tudi Janez Lužar, preživeli borec IV. bataljona, katerega verz se me je posebej dotaknil. Citiram:

»Kaj? Maščevanje?

Ne!! Ne!!

Saj to ni rešitev! Le sloga, prijateljstvo, bo potešitev!«

Spoštovani,

stoletja smo kljubovali toku zgodovine in vsem poskusom raznarodovanja ter uničenja naroda. Na plečih vztrajnosti, poguma in številnih žrtev smo si priborili sen naših prednikov – lastno državo. Zdaj, ko jo imamo, pa imamo temeljno dolžnost, da našim zanamcem predamo tudi podedovane slovenske vrednote: miroljubnost, sožitje, dostojanstvo, vladavino prava in človekove pravice. V dobrobit slovenstva moramo vrednote nenasilja, vseh padlih in mnogih drugih tudi iskreno živeti.

Cenjeni vsi zbrani,

naj ne bo nikoli pozabljeno – naj bo spomin na padle borke in borce večen. Slava jim.